

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО ТА ДУХОВНА НАУКА: ПОЛІФОНІЯ У ЧАСІ»

20 травня 2015 року за ініціативою науковців Науково-дослідного інституту українознавства в Шевченківському національному заповіднику у місті Канів відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Шевченкове слово та духовна наука: поліфонія у часі», приурочена 175-й річниці виходу в світ «Кобзаря». Ця конференція стала черговим етапом науково-практичної апробації досліджень з проблеми «Освітні проєкції шевченківського дискурсу як простір українознавчої комунікації громадянського суспільства», що триває впродовж 2014 – 2015 рр. Цьогорічні заходи були спрямовані як на осмислення постаті Тараса Шевченка в шкільній освіті, що відобразилося у живому спілкуванні науковців та педагогів міста Києва (науково-практична конференція «Постать Тараса Шевченка: соціокультурний та українознавчий контекст» (9.IV.2015)), зустрічах з учнівською та студентською молоддю, так і в процесі висвітлення наукових напрацювань під час конференції у Шевченківському національному заповіднику.

Конференція розпочалася вітальними словами, з якими звернулися до присутніх Мар'ян Піняк, в. о. генерального директора Шевченківського національного заповідника, та Богдан Галайко, кандидат історичних наук, директор Науково-дослідного інституту українознавства.

«Шевченкове слово єднає минуле і майбутнє, втілює надії і сподівання українського народу. Особливо необхідне воно в умовах сучасної військової агресії та інформаційної війни як осереддя українського духу і національної свідомості. Постать Т. Шевченка є дороговказом у наших ідеалах. Свого часу він міг вибрати кілька варіантів життєвих доріг, однак він вибрав той шлях, який і дотепер підтримує національний дух. Багато українців, беручи за основу і читаючи «Кобзар», наповнюються снагою, щоб продовжити боротьбу за власну державу. Сьогодні як ніколи слід популяризувати творчу спадщину Т. Шевченка, в якій можна черпати щораз нове», – наголосив у виступі Б. Галайко.

Пленарне засідання розпочав Арсен Зінченко, д. і. н., професор, заступник директора Науково-дослідного інституту українознавства, який у доповіді «Шевченкова візія України: любов і ненависть» окреслив протистояння мотивів Любови – Ненависти в широкому

діапазоні образних виявів, що з роками щораз більше загострюється в Поетовій творчості, відображаючи глибину пізнання ним минувшини й тогочасного становища України, усвідомлення трагізму яких поглиблювалося силою Шевченкового таланту.

Продовжила тему ментальних особливостей українського народу Валентина Піскун, д. і. н., завідувач відділу джерел з новітньої історії України Інституту археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського, у доповіді «Чужина в поезії Тараса Шевченка як культурно-ментальна інакшість у дуалізмі співвіднесення «свій – чужий». Вона наголосила, що чужина випробовує долю людини, посилюючи усвідомлення того, хто вона є на землі, але й вимагає ментального осягнення реалій чужини: далекий край, втрата власного (майна, культури), мовленнєве протиставлення, інакшості поведження, могила на чужині як остереження вічної розлуки з рідним краєм.

Юрій Сиротюк, директор Незалежного аналітичного центру «Українські студії стратегічних досліджень»,

народний депутат України VII скликання, у доповіді «Проблеми методів і форм революційної боротьби крізь призму Шевченкової творчості» наголосив, що Шевченко жодною мірою не був апологетом беззмистовного руйнування й нищення, підпорядковуючи всі засоби визвольної боротьби домінанті конструктивного націєтворення. Важливо відзначити, що вперше цю доповідь під назвою «Шевченкова сокира» Ю. Сиротюк виголосив у захопленій повстанцями під час Революції Гідності Київграді, тож присутні на конференції науковці мали можливість співвіднести концепти, виформовані реаліями революційної київської зими 2013–2014 рр., з реаліями московсько-української війни 2015 р.

Анатолій Ціпка, к. філол. н., завідувач відділу української філології Науково-дослідного інституту українознавства, у доповіді «Шевченкове слово і концепт Книги в українській культурі» застановився на всеохопному метатексті Книги як універсального символічного коду для адекватного прочитання україноцентричних міфологем «Кобзаря». Мистецтвознавчо-архітектурний дискурс Музею Тараса Шевченка, у якому органічно поєдналися автентично-національні мотиви українського образотворення та досвід європейського (найперше – німецького) модернізму поч. ХХ ст., докладно проаналізувала Світлана Брижицька, к. і. н., заступник генерального директора з наукової роботи Шевченківського національного заповідника, у доповіді «Будівля музею

Т. Г. Шевченка в контексті європейського розвитку архітектури 1910 – 30-х рр.». «Кобзар» як горизонт світоглядного вибору автора тетралогії «Мазепа» та знаної всім українцям пісні «Чуєш, брате мій...» проаналізувала у доповіді «Шевченкоцентризм як домінанта творчих практик Б. Лепкого» Наталя Гавдида, к. філол. н., доцент кафедри української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Після перерви, під час якої гості Канева мали можливість ознайомитися з експозицією Шевченкового музею, обговорення продовжилося на секційних засіданнях: «Тарас Шевченко як духовна домінанта в українському культуротворенні»; «Шевченкова візія України як духовна сила самозбереження українства»; «Шевченкова творчість в комунікативних стратегіях сьогодення». Особливу увагу викликали доповіді, виголошені дослідниками Шевченківського національного заповідника, присвячені дарчим та власним написам, ілюстраціям, оцінці «Кобзаря».

По закінченні роботи учасниками (у конференції взяло участь понад 40 науковців з різних регіонів України) була підтримана ухвала Всеукраїнської наукової конференції «Шевченкове слово та духовна наука: поліфонія у часі». В ній, зокрема, запропоновано поєднувати викладання тем життя і творчості

Т. Шевченка з самостійним пошуком молоддю життєвих сенсів поета, сучасним переосмисленням та розумінням слів Кобзаря.

Важливою складовою Всеукраїнської конференції стала також презентація книги «Тарас Шевченко у пам'яті покоління», упорядкованої тернопільськими ентузіастами вивчення життя і чину Великого Кобзаря – Євгеном Філем, Миколою Ротманом, Олександром Гуцаловим.

Завершився цей змістовний день цікавою українознавчою екскурсією Каневом. Загалом сама організація конференції, атмосфера спілкування й дискусії були сповнені доброзичливості й гостинності, за що її учасники висловлюють господарям щиросердну подяку.

Тетяна БОЙКО

кандидат філософських наук,
завідувач відділу освітніх технологій
та популяризації українознавства НДІУ

Олександр ХОМЕНКО

науковий співробітник
відділу української філології НДІУ